

ŠIAULIŲ „JUVENTOS“ PROGIMNAZIJA

INFORMACINĖ ATMINTINĖ TĖVAMS PADEDANT VAIKAMS MOKYTIS GARSĄ P

Bendra informacija

Garsų tarimo mokymas vyksta tam tikru nuoseklumu. Iš pradžių vaikas mokomas taisyklingai ištartį atskirą garsą, vėliau garsas įtvirtinamas skiemenyse, žodžiuose ir sakiniuose. Paskutinis etapas – įtvirtinti garsą kasdienėje kalboje ir išmokyti jį atskirti nuo panašiai skambančių garsų. Svarbu lavinti ir foneminę vaiko klausą, t. y. gebėjimą išgirsti nurodytą garsą skiemenyse, žodžiuose ir sakiniuose.

Garso P tarimas

Tariant garsą kietąjį P, lūpos suspaustos ir įtemptos kiek mažiau, negu tariant B. Uždaruma susidaro viršutinei lūpai prisispaudus prie apatinės. Iš plaučių iškvepiama oro srovė išsprogdina uždarumą. Balso stygos nevirpa. Liežuvio galiukas atsitraukia nuo apatinių priešakinių, o liežuvio nugarėlės užpakalinė dalis kiek pakyla link minkštojo gomurio. Tariant minkštąjį P, sproginas kiek silpnesnis, liežuvio galiukas pasislenka prie priešakinių dantų, o vidurinė liežuvio nugarėlės dalis kiek pakyla prie kietojo gomurio ir liečia jo kraštus.

Parengiamieji pratimai

- Pūsti nebalsingą oro srovę pro atkištas į priekį lūpas arba ilgai, tęsiant tarti garsą **ffff...** Tuo pat metu pirštu staigiais vertikaliais judesiais judinamos lūpos, kad jos susiglaustų. Girdisi **pppp...**;
- Pučiant nebalsingą oro srovę, pirštu braukyti lūpas. Girdisi **ppp**
- Ugdyti girdimąjį suvokimą, mokant skirti skardžius priebalsius nuo duslių.
- Pripūsti skruostus oro ir, pučiant balsingą oro srovę, išsprogdinti orą, kumščiais lengvai daužant skruostus arba pirštu virpinant lūpas.
- Pūsti žvakę, vatos gumulėlius, nupūsti tarp lūpų padėtą popieriaus juostelę.
- Imituoti balandžio burkavimą, skambantį būgną ir kiti, skatinant balso klosčių virpėjimą.
- Parodyti, kaip susidaro balsinga oro srovė iki sproginimo.

Garsų P, P' tarimo mokymas

- Garso P tarimo sunkumai dažniausiai išryškėja tik esant gomurio bei lūpos nesuaugimui, nors kartais pasitaiko ir be šios priežasties.

- Jei moka ištart garsą B, patariama užspausti nosį ir pašnibždomis, tyliai stengtis tarti – BA, BU... Girdisi duslūs – PA, PU.
- Užspausti nosį, stipriai suspausti lūpas ir išpūsti skruostus. Po to staigiai išsižioti. Laikant ranką prie burnos, pajuntamas stiprus oro gūsis ir pasigirsta garsas P. Po kelių bandymų vaikas šį pratimą gali atlikti savarankiškai.
- Kartais vietoj taisyklingo garso P girdis PT arba PS. Tuo atveju patartina laikyti liežuvį burnos apačioje, liežuvio galiuku lieti priekinius dantis ir tarti – PA-PA-PA. Jei nesiseka, liežuvi prispausti plačiu zondū arba mentele. Burna nežymiai pravira.
- Jei garsas P tariamas su nosiniu atspalviu, tarimo metu užspausti nosį pirštais ir pripūsti skruostus. Garsą reikia ištarti staigiai, ryžtingai ir greitai prasižioti, kad oras nespėtų išeiti per nosį.
- Garso P tarimą gali palengvinti junginiai su CH – PCH.
- Mokant tarti garsą P – stipriai suspausti lūpas, o iškvėpiant orą, staigiai atleisti.

Garso P įtvirtinimas skiemenyse

Kai vaikas išmoksta taisyklingai ištarti garsą P, pereiname prie jo mokymo skiemenyse. Pabrėždami tariamą garsą P, lėtai tarkite skiemenis (vaikas juos kartoja). Atlikite tai keletą kartų, skatindami vaiką pajusti liežuvio padėtį.

Pa pe pei pla
Po pė pai plo
Pu pi pau pra
Pū py puo pro

Jei vaikas lengvai ištaria garsą P skiemenyse, **pereikite prie žodžių mokymosi**. Pabrėžkite tariamą garsą P, stebėkite liežuvio padėtį. Paaiškinkite nežinomų žodžių reikšmes.

Pa- Pasas, padas, pala, paršiukas, sparnas, paltas, spardo, lapas, krapas, tarpas, kepalas...

Po- Pokštas, pompa, lūpos, kapoja, tuopos, povas...

Pu-, pū- Pupa, puvo, pumpuras, purto, puta, kepurė... Pūkinė, pūkas...

Pe-, pė- Pelėda, pelė, peria, pernai, perša... Pėda, pėdsakas, pėrė, pėrėsi...

Pi-, py- Pintas, pila, pinigai... Kepykla, kirpykla, papylė...

Pei-, pai- Peikia, papeikė, kapeika... Paise, lapai...

Pau-, puo- Spaudė, plaukai, puodas, puodelis, papuošė...

Pla-, plo- Plaukia, plaukikas, plaukai, plauna... Plonas, plomba, paplonina

Pra- Praleido, praeina, Pranė, prasta...

Garso P įtvirtinimas sakiniuose

Svyra padai. Tvarte gyvena paršiukas. Berniukas spardo kamuolį. Krenta lapai. Darže dygsta krapas. Pirkau kepalą duonos. Mano lūpos raudonos. Kieme vaikštinėjo povas. Mano kepurė šilta. Miške ūbauja pelėda. Pelė laukia sūrio. Baltas pienės pūkas. Čia buvo pokštas. Opa opa opapa darže augo pupa. Jonas kapoja malkas. Gersiu arbatą iš puodelio. Mama puode virs kompotą. Mano plaukai banguoti. Kirpykloje kirpau plaukus. Kepykloje kepa duoną. Jūroje plaukia laivas. Mama plauna indus. Pasek man pasaką. Sudužo mano puodelis. Ponas barė katinėlį. Milda laisto tulpes. Asta

velkasi paltą. *Vaikai* ploja klounui. Vėjas glosto plaukus. Sūnus praleido pamokas. Plonas siūlas.
Kambaryje dega lempa. Po langu auga liepa. Pakelk ranką. Medus limpa prie rankų

Garso P įtvirtinimas eilėraščiuose, skaičiuotėse

Pupa

O pa o pa o pa pa
Augo žirnis ir pupa.
Aš tą pupą pamačiau
Su dantukais sukramčiau.

Puota

Penkios pelės
Kėlė puotą.
Košę virė
Ir pyragą kepė.
Kvietė į svečius
Kaimyną
Peliuką
Martyną.

Parengė Šiaulių „Juventos“ progimnazijos logopedė Rasa Kasparienė pagal:

Andrijanova A., Vilkienė S. Garsų tarimas. Kaunas, 1990;

Vilkienė S., Novogrodskienė, Verpečinskienė. Garsų tarimo mokymas. Klaipėda, 2014.